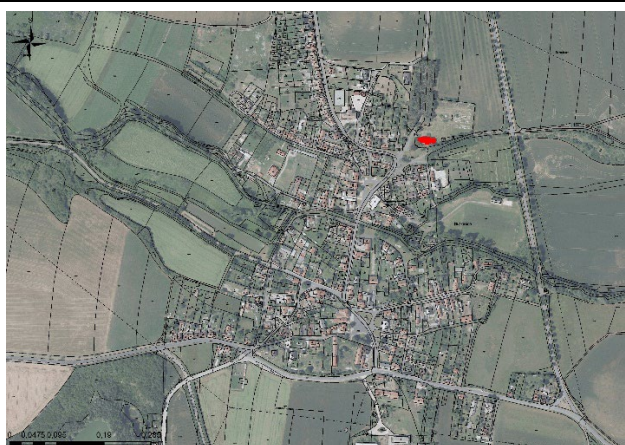

Část obce:	Buškovice
Obec:	Podbořany
Název:	kostel Narození P. M.
Okres:	Louny
Kraj:	Ústecký
Parcelní číslo:	165
Kat. území:	Buškovice
Číslo ÚSKP	43636/5-1080

Anotace

Buškovice leží přibližně 2,5 km západně od Podbořan na Doláneckém potoce, na samém okraji tzv. staré sídelní oblasti. Buškovice jsou příkladem sídla se složitějším vývojem půdorysného uspořádání, který snad odráží složité majetkové poměry, kdy Buškovice vlastnilo zároveň několik majitelů.

Areál kostela nacházející se v mírném návrší na severním okraji obce obklopuje zděná ohradní zeď s dvojicí kaplí v severozápadním a jihozápadním koutě a márnicí na východě. Kostel má protáhlou obdélnou plochostropou loď s užším odsazeným mírně obdélným presbytářem po východní straně, který je zaklenut jedním polem křížové žebrové klenby. K východní straně presbytáře je připojena čtvercová sakristie. K lodi je na západě přiložena hranolová třípatrová věž s postranními schodišťovými rizality a na jihu obdélná patrová oratoř.

Středověkému jádru kostela náleží presbytář a východní dvě třetiny lodi. Kostel svým měřítkem a půdorysnou skladbou náleží ke skupině raně gotických kostelů, a jelikož postrádáme časově citlivé architektonické prvky, lze dobu jeho výstavby stanovit jen velmi obecně mezi poslední čtvrtinou 13. století a první čtvrtinou 14. století. Na starší dobu vzniku by mohl poukazovat fragment nalezeného okenního ostění s výrazným vnitřním oblým prutem. První zmínka o kostele však pochází až z roku 1363, i když není jisté, jestli se váže k tomuto kostelu, či spíše ke druhému středověkému kostelu sv. Bartoloměje, který zanikl po třicetileté válce. Roku 1407 získal Buškovice Drslav z Krásného Dvora, jehož potomci Fremutové je vlastnili až do roku 1591. Za nich byla na počátku 16. století v presbytáři realizována současná klenba a ulity dochované zvony z let 1507 a 1508.

Středověký kostel byl zásadně upraven při barokní přestavbě v roce 1717, kdy byl prodloužen západním směrem a ukončen věží s postranními schodišti. Dále byly realizovány současné krovy, strop v lodi a kůr, vystavěna sakristie a upraveny okenní otvory. V roce 1728 a 1744 přibýly v areálu dosud stojící kaple po západní straně kostela. Jižní přístavek lodi s oratoří v patře byl realizován před rokem 1825. V roce 1800 byla společně se zvonovou stolicí osazena nová cibulová baň věže. Posledními úpravami, které vtiskly kostelu konečnou podobu, byly realizace nových omítek fasád v roce 1874, stavba sanktusníku na konci prvního desetiletí 20. století a v letech 1932 a 1933 osazení vitrážových oken.

Popis¹

Jaroslav Skopec

Poloha a sídelní kontext Vojtěch Peksa	<p>Buškovice leží přibližně 2,5 km západně od Podbořan po obou stranách Doláneckého potoka. Areál kostela nacházející se v mírném návrší na severním okraji obce obklopuje zděná ohradní zeď s dvojicí kaplí v severozápadním a jihozápadním koutě a márnici na východě. Okrsek bývalého hřbitova na nepravidelném obdélném půdorysu je dnes rozšířen o obdélný prostor nového hřbitova na severovýchodě. Buškovice se nachází na samém okraji tzv. staré sídelní oblasti. Archeologie zde registruje jak pravěké, tak raně středověké nálezy. Dále k západu se proti proudu Doláneckého potoka již zvedají výběžky Doupovských hor, kam trvalejší osídlení postoupilo až v průběhu 12. století. Buškovice jsou příkladem sídla se složitějším vývojem půdorysného uspořádání. Na pravém břehu potoka nalezneme pravidelné náměstí s náznakem uliční sítě, což můžeme spojit s lokací městečka v 15. století. Hledat zde musíme i starší středověké sídelní jádro, neboť na hraně údolí nad náměstím se až do 19. století nacházela tvrz a pod ní stával původně farní kostel sv. Bartoloměje zaniklý po třicetileté válce. Na protější straně údolí stojí nejspíše původně hřbitovní, ale taktéž středověký kostel Narození Panny Marie (původně sv. Jana) a pod ním druhý návesní prostor, který snad odráží složitější majetkové poměry, kdy Buškovice vlastnilo několik majitelů zároveň.²</p>
Charakteristika	<p>Kostel má protáhlou obdélnou plochostropou loď s užším odsazeným mírně obdélným presbyteriem po východní straně, které je zaklenuto jedním polem křížové žebrové klenby. K východní straně presbytáře je připojena čtvercová sakristie. K lodi je na západě přiložena hranolová třípatrová věž s postranními schodišťovými rizality a na jihu obdélná patrová oratoř.</p>
Rozměry a stavební materiál	<p>Loď je dlouhá 15,35 m, široká na západě 7,35 m a směrem k východu se zužuje na 7 m. Zdivo lodi má proměnlivou tloušťku, která se na severní straně pohybuje v rozmezí 1,1–1,2 m, na západě dosahuje 1,45 m a na jižní straně má kolem 1,3</p>

¹ Text kapitoly Popis a interpretace, včetně vybraného obrazového materiálu uvedeného v kartě byl publikován v Jaroslav SKOPEC A KOL., *Středověké venkovské kostely okresu Louny*, Ústí nad Labem 2022.

² Tvrz stávala na tzv. Zámeckém vrchu, který se nenachází na severní straně nad kostelem, jak bývá chybně uváděno (J. SMETANA, Podbořany, s. 358, s. 258), nýbrž na jižní straně vesnice vedle hospodářského dvora. Poloha tvrze, dnes zcela zaniklé, je dobře patrná na mapě druhého vojenského mapování, kde je zřetelně vidět polookrouhlý příkop. První písmá zmínka uvádějící tvrz a zároveň městečko pochází až z roku 1501, v souvislosti s dělením dvou synů Drslava z rodu Fremutů z Krásného Dvora. Syn Oldřich dostal tvrz s poplužním dvorem a kusem lesa zvaným Buškov, dále městečko Buškovice a ves Dvěrce s příslušenstvím. Oba bratři zajistili městečku roku 1535 majestát na trhy a Oldřich mu o čtyři roky později obnovil právo české purkrechtní a podační (František Jan ZOUBEK, *Příspěvky místopisné: Buškovice*, Památky archeologické 9, Praha 1874, s. 448–449; Josef SCHALLER, *Topographie des Königreichs Böhmen 7. Saatzer Kreis*, Prag – Wien 1787, s. 75). Z hlediska sídelně-historického je zajímavé i další dělení majetku po smrti Jana Fremuta staršího roku 1545. Jeho synové Kryštof, Bedřich, Jiřík a Jan si rozdělili tvrz a městečko na dvě poloviny, celý statek však na díly čtyři (A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 351). Díky prodeji Bedřichova dílu roku 1574 známe podrobnější výčet. Obsahoval polovinu tvrze po levé ruce „stojíme-li čelem k tvrzi“ (Franz Alexander HEBER, *Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser II*, Praha 1844; František Alexandr HEBER, *České hrady, zámky a tvrze, Druhý díl, Severní Čechy*, Příbram 2006, s. 46), polovinu poplužního dvora a městečka, dále čtvrtinu kostelního patronátu v Buškovících s mlýnem, polovinu pivovaru a polovinu solnice (A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 351; V. PEKSA, *Středověké osídlení Podbořanska*, s. 30–34).

	<p>m. Zdivo je pozorovatelné pouze v západní polovině jižní a severní stěny, kde opadané exteriérové omítky odhalují smíšené zdivo z lomového pískovcového kamene červené a světlé barvy a čediče s místy užitými pálenými cihlami. Ty byly užitý ve velké míře zejména na exteriérové spodní partii střední části severní stěny a severovýchodního nároží. Presbytář o délce 4,7 m je na západě široký 5,4 m a k východu se zužuje na necelých 5,2 m. Zdivo, patrné pouze na západním konci severního průčelí, je tvořené čedičovými kameny s lokálně užitým křemencem. Je opět velmi proměnlivé tloušťky dosahující na severu 1,2 m, na západě necelých 1,4 m a na jihu 1,5 m. Jihovýchodní nároží presbytáře zpevňuje mohutný opěrák vyzděný převážně z větších pískovcových kvádrů s lokálně užitým drobným lomovým opukovým kamenem. Severovýchodní nároží zesiluje opěrák menší, vyzděný z pálených cihel. Nad opěrákem je zřetelné nárožní armování presbytáře tvořené pravidelně opracovanými pískovcovými kvádry červené barvy. Kápe klenby presbytáře jsou vyzděné z lomového pískovce. Sakristie o straně 4,4 m má stěny šíře 0,8 m vyzděné z lomového čedičového kamene s místy užitými cihlami a opukovým kamenem. Oratoř o půdorysných rozměrech 4,5 x 3,1 m má čedičové zdivo tloušťky pohybující se kolem 0,7 m. Přízemí, první a druhé patro věže mají shodný půdorys o straně 3 m a stěny tlusté kolem 1,4 m, s výjimkou východní stěny druhého patra, která dosahuje pouze 1,1 m. Třetí patro o straně 3,45 m má necelý 1 m široké zdivo shodné se západní polovinou lodi.</p>
<p>Interiér</p>	<p>Loď, osvětlovaná pěti půlkruhovými okenními otvory, je od západu přístupná přes podvěží obdélným portálem. Loď má plochý omítaný strop s výrazným fabionem vyrůstajícím z profilované římsy. Západní část lodi zaujala dvěma sloupy nesená kruchta s čelem půdorysně zvlněným konvexními a konkávními křivkami. Na východě je loď otevřena do prostoru presbytáře půlkruhovým vítězným obloukem, v jehož severní špaletě se nachází půlválcová nika zaklenutá konchou, v níž je umístěna čtyřcípá hvězda složená s dutých čtyřbokých jehlanců.</p> <p>Presbytář je zaklenut jedním polem křížové žebrové klenby, jejíž klínová žebra s vyžlabenými boky se ve vrcholu stýkají v kruhovém rozetou opatřeném svorníku, jehož boky obíhá poloviční profil žebra. Žebra v jihozápadním a severozápadním koutě dosedají na jehlancové polygonální konzoly profilované trojicí výžlabků. Východní konzoly mají nepravidelný oválný půdorys, z nich severní nese lidskou masku a jižní šikmo natočené kanelury. Od jihu je presbytář osvětlován jedním okenním otvorem, shodným s otvory lodi. Východní stěnu prolomil obdélný vstup do sakristie rámovaný na straně presbytáře kamenným ostěním.</p> <p>Plochostropá sakristie je od jihu z exteriéru přístupná obdélným portálem s ušima a nadsvětlíkem. Kamenná ostění s ušima rámuje též východní dvojici okenních otvorů. Severní stěnu prolamuje široká obdélná nika se segmentovým záklenkem.</p> <p>Oratoř byla od jihu z exteriéru přístupná dnes zadržaným obdélným otvorem rámovaným kamenným ostěním a na severní straně je s lodí propojena obdélným portálem s ušima a s nikou mající do lodi rozevřenou špaletu. Západní polovinu prostoru vyplňuje trojramenné schodiště do plochostropého patra osvětlovaného od jihu okenním otvorem s vysokým segmentovým záklenkem.</p>

	<p>Na severu je prostor otevřen do lodi širokým otvorem s přímými špaletami a vysokým segmentovým záklenkem. Před otvor je směrem do lodi vysazena mírně předsazená poprsní zídka tvořící iluzi balkonu.</p> <p>Přízemí věže zaklenuté českou plackou je od západu z exteriéru přístupné obdélným portálem s profilovaným ostěním a prolomeným segmentovým frontonem v nadpraží. Jižní a severní stěna jsou pak koncipovány shodně. V západní části je vždy otevřen oválný okenní otvor a ve východní části osazen obdélný portál na točité schodiště. Jižní schodiště zpřístupňuje kruchtu, severní schodiště vede do druhého patra věže, kde vyúsťuje v severovýchodním koutě. První patro je plochostropé, od západu osvětlované obdélným okenním otvorem a širokým obdélným otvorem se otevírá na kruchtu. Druhé patro je plochostropé, od západu osvětlované půlkruhovým okenním otvorem a na východě opatřené vstupem do podkroví. Třetí patro je na všech čtyřech stranách otevřeno segmenty zaklenutými zvukovými otvory a vyplněno je zvonovou stolicí, která kombinuje vzpěradlovou a štenýřovou trámovou konstrukci.</p> <p>Loď s presbytářem a sakristií kryje sedlová střecha s valbou na východě. Hřebenem střechy presbytáře prostupuje sanktusníková věžička s lucernou a cibulovou bání, která byla užita i na věži. Krov lodi a presbytáře je hambalkový s ležatými stolicemi v plných vazbách, které jsou v ose doplněny o sloupek s krátkými vzpěrami v příčném směru.</p>
Exteriér	<p>Fasády jsou hladce omítané, členěné pouze lizénovými rámy a pilastry, otvory mají profilované šambrány s hlavním klenákem. Průčelí jsou opatřena mírně předsazeným soklem a ukončena profilovanou korunní římsou. Věž navíc užívá dvě profilované kordónové římsy mezi prvním, druhým a třetím patrem.</p>
<p>Stavební proměny kostela Jaroslav Skopec, Jaroslav Havrlant, Jan Leibl</p>	
Středověký kostel a jeho stavební proměny	<p>Středověkému jádru kostela náleží zcela jistě presbytář a východní dvě třetiny zdiva lodi. Určit rozsah zdiva původní lodi však dnes pro zachované omítky nelze zcela přesně. Jistou indicií může být například rozdílné provedení soklu jižního průčelí, které je po východní straně druhého pilastru od západu tvořeno plentou z cihel a střešní krytiny, kdežto po západní straně pilastru je sokl zhotoven z pískovcových desek užitých i na věži. Na tomto rozhraní je těsně nad terénem patrný pískovcový kvádr, který jen teoreticky můžeme vztáhnout k armování předpokládaného jihozápadního nároží středověké lodi. V témže místě v interiéru je na jižní a severní straně lodi patrné mírné půdorysné zalomení a zúžení zdiva, které rovněž naznačuje místo ukončení středověké lodi prodloužené v barokní době západním směrem. Loď by tak mohla dosahovat přibližně 10 m vnitřní délky. Výšku lodi neznáme, koruna zdiva presbytáře byla oproti současné o 1,3 m níž, na úrovni ústupků zdiva nad klenbou presbytáře.</p> <p>Kostel svým měřítkem a půdorysnou skladbou náleží k raně gotické skupině kostelů s mírně obdélnou lodí a odsazeným kvadratickým presbytářem, do níž dále náleží kostel v Běsně, Vrbně nad Lesy a Hořeticích. Vzhledem k úplné absenci datovatelných prvků není přesnější časové zařazení stavby možné a lze tak stanovit pouze obecnější a relativně široké období vzniku mezi poslední čtvrtinou 13. století</p>

až první čtvrtinou 14. století, do kdy bývá nejčastěji tento typ kostela kladen.³ Ze spodní hranice možného vzniku kostela pochází i uváděná první písemná zmínka o obci z roku 1272 v predikátu Zdebora z Buškovic, která se však ukázala jako mylná,⁴ stejně jako ta z roku 1197.⁵ Vrchní hranici pak odpovídá v roce 1335 doložený Vilém z Buškovic.⁶ Prvně je kostel doložen až roku 1361⁷ a v roce 1363 jsou podacími pány ke kostelu uváděni Ješek z Velhartic a Vilémovi synové Petr, Vilém a Kadolt z Buškovic.⁸ Tyto zmínky se však zřejmě týkají kostela sv. Bartoloměje, který stával za radnicí v jižní části vsi a zanikl po třicetileté válce.⁹

V autentické poloze se sice žádný architektonický článek nedochoval, nalezen však byl fragment článku druhotně využitý jako stavební materiál k vyzděání jihovýchodního opěrného pilíře presbytáře. Jedná se s největší pravděpodobností o část jednotného okenního ostění a jeho niky profilované širokým výžlabkem s navazujícím oblounem odděleným krátkou šikmou stězkou od přímé hrany vlastního okenního otvoru. Vnitřní prut je pak poměrně výrazným prvkem, který by ostění a tím i celý kostel mohl řadit spíše do staršího horizontu uvažovaného rozmezí. Za povšimnutí stojí pro raně gotické kostely charakteristický nepravidelný půdorys s nejednotnou tloušťkou zdiva, která u presbytáře dosahuje až 1,5 m. I když není větší šíře zdiva užitá i v místě vítězného oblouku, není vyloučeno, že nad presbytářem se mohla tyčit tzv. chórová věž, která nemusela být nutně zděná a nezanechala tak žádné stopy.

Středověkého stáří je také klenba presbytáře, avšak dle užitých prvků byla do prostoru vložena až dodatečně a nahradila klenbu starší. Nejenže žebra ani klenební konzoly neodpovídají architektonické tvorbě uvažované doby vzniku kostela, ale v místě osazení konzol se nacházejí zřetelné starší fragmenty klenebních výběhů, či odstraněných konzol. Jako dodatečnou určil klenbu i Dobroslav Líbal, jejíž výstavbu hledá v první polovině 14. století.¹⁰ Značně subtilní žebra a klenební konzoly však odkazují až na pozdně gotickou realizaci.¹¹ Pravděpodobnou dobu vzniku je možné hledat na konci 15. či počátku 16. století, pro kterou je zejména příznačné užití šikmo natočených kanelur jihovýchodní konzoly. V takovém případě by bylo možné

³ Další informace k dataci a podobě kostela bude snad v budoucnu možné získat archeologickým výzkumem, který se dosud kostela ani jeho blízkého okolí nedotkl.

⁴ RBM IV, s. 730, č. 1829; CDB V/2, s. 325, č. 685. Svědka listiny chotěšovského kláštera Zdebora de Briscowitz (dříve mylně přepisováno de Buscowitz) je třeba hledat spíše mezi Drslavici z Vřeskovic, vsi 15 km od Chotěšova, než v Buškovících vzdálených 65 km.

⁵ August SEDLÁČEK, [heslo] *Buškovice*, Ottův slovník naučný IV, Praha 1891, s. 980; TÝŽ, *Místopisný slovník historický království Českého*, Praha [1909], s. 84. Jedná se však o mylné ztotožnění Buškovic (německy *Puschwitz*) se zaniklou vsí *Puschicz* či *Puschnicz*, která se nejspíše nacházela v prostoru mezi Kadaní a Žatcem v blízkosti dalších majetků valdsaského kláštera. Srov. K. CHARVÁTOVÁ, *Dějiny cisterckého řádu*, s. 234, 275, 279.

⁶ RBM IV, s. 143, č. 357; UBS, s. 11, č. 61; přibližné vročení 1336 opraveno in: CIM II, s. 302.

⁷ LC I/1, 150.

⁸ LC I/2, s. 32. Zajímavou informací pro kostel je, že v roce 1405 zakládá Petr při kostele věčné vikářství LE VII, s. 66–68, č. 21.

⁹ Zchátralý kostel je několikrát zmiňován v 17. století (Leoš ZICH, *Farářské relace z radonického vikariátu z let 1676/77*, diplomová práce, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Praha 2017, s. 52, 305) a ještě v 18. století byl pokládán za bývalý farní kostel (NA Praha, Josefský katastr, inv. č. 4559, kart. 2242.). V okolí radnice se v 19. století měly nacházet hroby ze zaniklého hřbitova (W. ROTT, *Der politische Bezirk Podersam*, s. 470).

¹⁰ D. LÍBAL, *Katalog gotické architektury*, s. 50.

¹¹ Kostel jako pozdně gotický označuje Z. WIRTH, *Umělecké památky Čech*, s. 70 a E. POCHE A KOL., *Umělecké památky Čech 1*, s. 152.

	<p>s realizací klenby spojit úpravu vítězného oblouku s jeho nikou, neboť do její konchy byl osazen kamenný reliéf čtyřcípé hvězdy složené z dutých čtyřbokých jehlanů, typického motivu reagujícího na sklípkové klenby. Mohlo se tak stát za Jana či Oldřicha z Krásného Dvora, pocházejících z rodu Fremutů, kteří drželi ves mezi lety 1407 a 1591¹² a v průběhu první třetiny 16. století se výrazně zasloužili o celkový rozvoj Buškovic.¹³ Jejich pozornost a péči věnovanou kostelu dokládá i dvojice dochovaných zvonů nesoucích letopočty 1507 a 1508. Z analogických příkladů z Černochova či Radíčovsi pak lze hypoteticky předpokládat minimálně existenci dřevěné zvonice, přičemž nelze pochopitelně vyloučit ani jinou formu věže nebo mohutnějšího sanktusníku. Dle neověřené mladší zprávy byl při výstavbě nové márníce v roce 1883 nalezen údajně doklad o tom, že předchozí stavba pocházela z roku 1522.¹⁴ V roce 1575 Jan Fremut prodává svůj díl Buškovic, přičemž ve výčtu majetku je uveden zajímavý údaj o „sedmi chalupách za potokem u kostela sv. Jana“.¹⁵ Nabízí se tak V. Peksou naznačená možnost, že se jedná o starší patrocínium kostela, které bylo změněno na současné před rokem 1676.¹⁶</p>
<p>Stavební proměny kostela v novověku</p>	<p>Po smrti Oldřicha Fremuta se držba Buškovic rozpadla na více dílů, které poměrně rychle střídaly vlastníky, jimž byl nakonec majetek za třicetileté války konfiskován. Po skončení války Buškovice zakoupil Heřman Černín z Chudenic, jehož rod je vlastnil až do poloviny 19. století.¹⁷</p> <p>Během třicetileté války byly zřejmě Buškovice vypleněny,¹⁸ nevíme však do jaké míry mohl být kostel poškozen a případně opravován. Před velkou barokní přestavbou nejsou na stavbě rozeznatelné žádné starší úpravy a nejsme o nich zpraveni ani písemnými prameny. Z nejstarší knihy kostelních účtů počínající rokem 1709 se pouze dovídáme, že roku 1711 byl opravován krov kostela a zpevněn kůr a v roce 1713 je zaznamenána existence dřevěné zvonice. Z let 1716 a 1718 je neurčitě zaznamenána velká oprava kostela, který se nacházel ve velmi špatném stavu.¹⁹ Jednalo se přitom o zcela zásadní přestavbu kostela, která byla dle inventáře z roku 1825 realizována v roce 1717,²⁰ což potvrzuje také farní kronika zmiňující i výstavbu věže.²¹ Stavební aktivita však byla mnohem rozsáhlejší a zahrnovala prodloužení lodi západním směrem, kde byla vystavěna zmíněná věž. Nad lodí a presbytářem byly vztyčeny nové krovy, na které bylo</p>

¹² A. SEDLÁČEK, *Místopisný slovník*, s. 85; [heslo] *Buškovice*, Ottův slovník naučný IV, Praha 1891, s. 980; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 351.

¹³ František Jan Zoubek, *Buškovice v Zatecku, Památky. Listy pro archeologii a historii*, Praha 1874, sl. 448–449. A. SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha 1908, s. 85; [heslo] *Buškovice*, Ottův slovník naučný, IV, Praha 1891, s. 980; A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 351.

¹⁴ Informace byla vytištěna v novinách Saazer Anzeiger z 24. 6. 1943, jejichž výstřižek byl vlepen do druhé farní kroniky. SOKA Louny, FÚ Buškovice, Farní kronika II.

¹⁵ A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 351; A. PROFOUS, *Místní jména v Čechách I*, s. 248.

¹⁶ L. ZICH, *Farářské relace*, s. 301.

¹⁷ A. SEDLÁČEK, *Místopisný slovník*, s. 460–461.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ SOKA Louny, FÚ Buškovice, kniha kostelních účtů 1709–1745, kniha 23.

²⁰ ABL, Archiv far I, FÚ Buškovice, Inventář 1825.

²¹ SOKA Louny, FÚ Buškovice, Farní kronika I. Kronika je patrně založená a vedená až od roku 1732 se zápisy o starších událostech.

použito smrkové dřevo kácené na přelomu let 1715/1716,²² a v lodi osazen nový strop. Vyzděn byl také mohutný opěrák jihovýchodního nároží presbytáře a realizována sakristie, což potvrzují nejen charakteristická kamenná ostění otvorů s ušima, ale také nejstarší inventář kostela z 18. století.²³ Kůr na západní straně lodi byl dokončen nejpozději v roce 1731, kdy byl opatřen rákosovým podhledem a natřen.²⁴ V neposlední řadě došlo k úpravě a proražení současných půlkruhových okenních otvorů lodi a presbytáře a kostel byl jistě omítnut. K této úpravě lze vztáhnout pouze základní rozvržení se sokly, římsami a lizénami, neboť současné omítkové vrstvy jsou až mladšího data. Po přestavbě kostela byl v roce 1728 areál doplněn o současnou severní kapli Krvácejícího Spasitele a v roce 1744 o jižní kapli sv. Prokopa.²⁵

Mladší součástí kostela je také jižní přístavek lodi obsahující v patře oratoř. Jeho výstavba sice není písemnými prameny zaznamenána, ale pro její dodatečnou realizaci hovoří zejména jeho kolize s třetí lizénou od západu, která náleží barokní úpravě fasád. Kolize je zřejmá nejenom ze situace nad rovinou střechy, ale zejména pod ní, kde dále pokračuje a nad podlahou přístavby se v místě zkolabované konstrukce schodiště projevuje jako méně zřetelná jizva po jejím odstranění. Dalším dokladem je zřejmá úprava jihozápadního okenního otvoru lodi na současný otvor oratoře, který svými interiérovými rozměry plně odpovídá okenním nikám, kdežto na exteriérové straně, kde byl vlastní užší okenní otvor, došlo k jeho rozšíření. Původní řešení se tak dochovalo pouze v oblasti záklenků ve formě deformovaného tvaru, který vyrovnává částečně zachovaný záklenek okenního otvoru a rozevřené špalety jeho niky. Přístavbou byl také zakryt pod okenním otvorem se nacházející jižní boční vstup s kamenným ostěním s ušima jako na sakristii, který tedy také pochází z velké barokní úpravy kostela. Kdy však přesně k výstavbě oratoře došlo, nevíme, zcela jistě se tak stalo před rokem 1825, kdy je oratoř prvně zmíněna v inventáři.²⁶ K realizaci snad mohlo dojít při literaturou uváděné obnově kostela, která se měla uskutečnit v roce 1820.²⁷ Kostelní účty, farní kronika či jiné písemné prameny zachycující toto období se však bohužel nedochovaly a nelze uvedenou informaci ověřit. Obdobná je situace u stavební aktivity v roce 1800, která je zaznamenána pouze letmou zmínkou v inventáři z roku 1825. V inventáři je v rámci popisu kostela uvedena věž, jejíž bání měla být zhotovena v roce 1800.²⁸ Tento údaj se podařilo potvrdit dendrochronologickým průzkumem, který stanovil dobu kácení dřeva použitého na trámy krovu věže mezi lety 1799–1801. S bání byla zároveň realizována i nová zvonová stolice společně se stropem druhého patra věže, na něž bylo použito dřevo kácené mezi lety 1797–1800.

²² Veškeré uvedené dendrochronologické datování a odběr vzorků provedl v roce 2019 Ing. Tomáš Kyncl.

²³ SOA v Třeboni, oddělení Jindřichův Hradec, Spisy Buškovice kostel, inventáře, f. 15 an.

²⁴ SOKA Louny, FÚ Buškovice, kniha kostelních účtů 1709–1745, kniha 23.

²⁵ SOKA Louny, FÚ Buškovice, Farní kronika I.

²⁶ ABL, Archivy far I, Fara Buškovice, Inventář 1825.

²⁷ Z. WIRTH, *Umělecké památky Čech*, s. 70 a E. POCHE A KOL., *Umělecké památky Čech 1*, s. 152, kteří zřejmě přebírají informaci z W. ROTT, *Der politische Bezirk Podersam*, s. 460.

²⁸ ABL, Archivy far I, FÚ Buškovice, Inventář 1825.

Posledními úpravami, které kostelu vtiskly konečnou podobu, byly nové omítky fasád v roce 1874.²⁹ Nejpozději před jejich realizací došlo k vyspravení exteriérového líce severní strany lodi společně s výstavbou severovýchodního opěrného pilíře presbytáře, které spojuje shodný formát cihel. Na počátku 20. století byl vystavěn současný sanktusník, jehož borové trámy byly dendrochronologicky datovány do let 1907–1909. V neposlední řadě byly letech 1932 a 1933 do kostelních oken pořízeny současné vitráže opatřené uvedenými letopočty.

²⁹ SOKA Louny, FÚ Buškovice, Farní kronika II.

Celkový pohled od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2020.

Celkový pohled od západu. Foto: Marta Pavlíková 2020.

Jižní průčelí lodi a oratoře v pohledu od jihozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

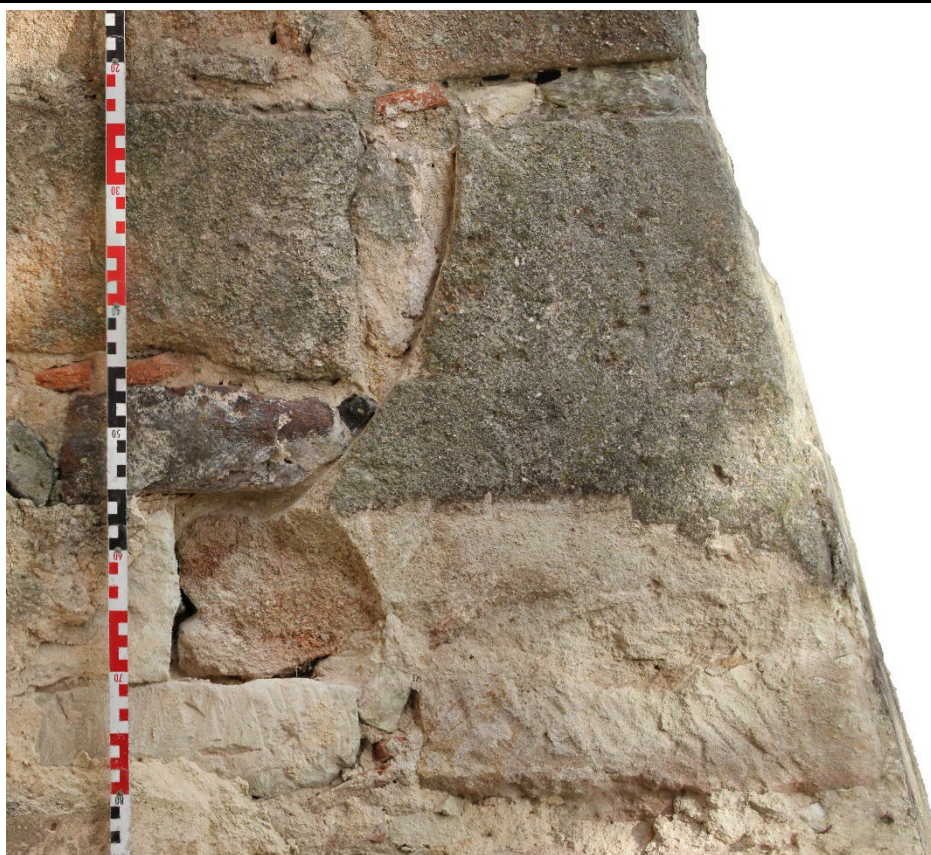
Západní část jižního průčelí lodi a věže v pohledu od jihovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Oratoř v pohledu od jihovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

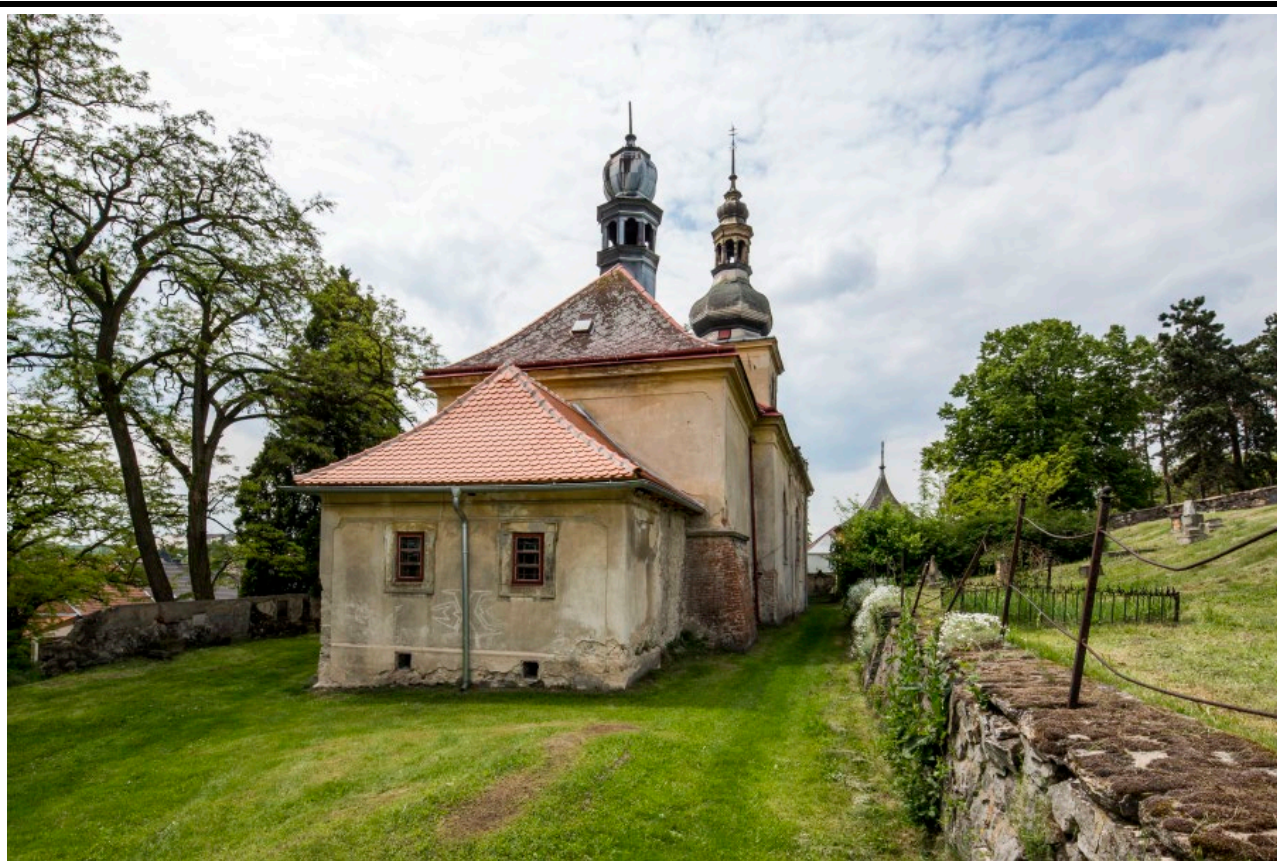
Presbytář a sakristie v pohledu od jihovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail dílu středověkého okenního ostění druhotně užitého v jihovýchodním opěráku presbytáře. Foto: Jaroslav Skopec 2020.

Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od východu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

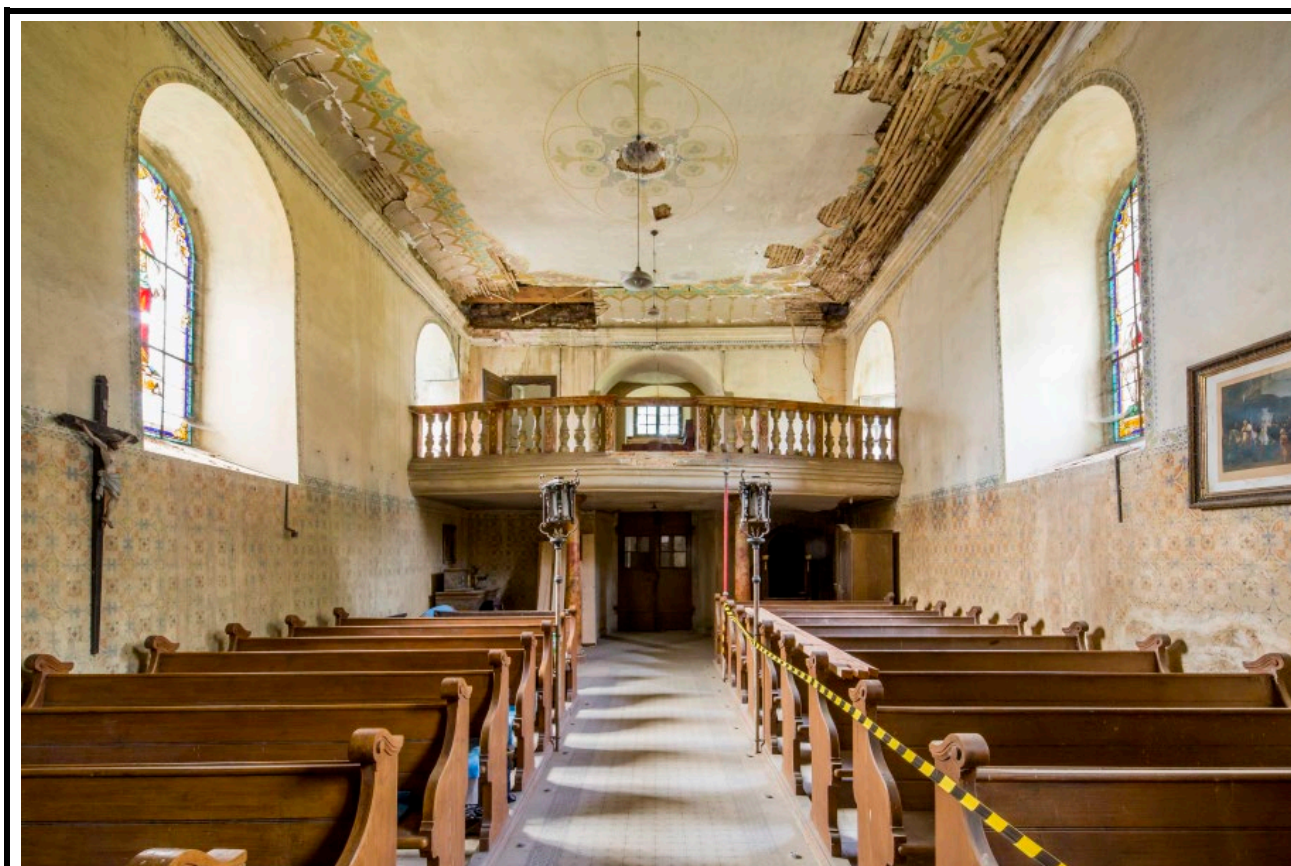
Celkový pohled od severovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

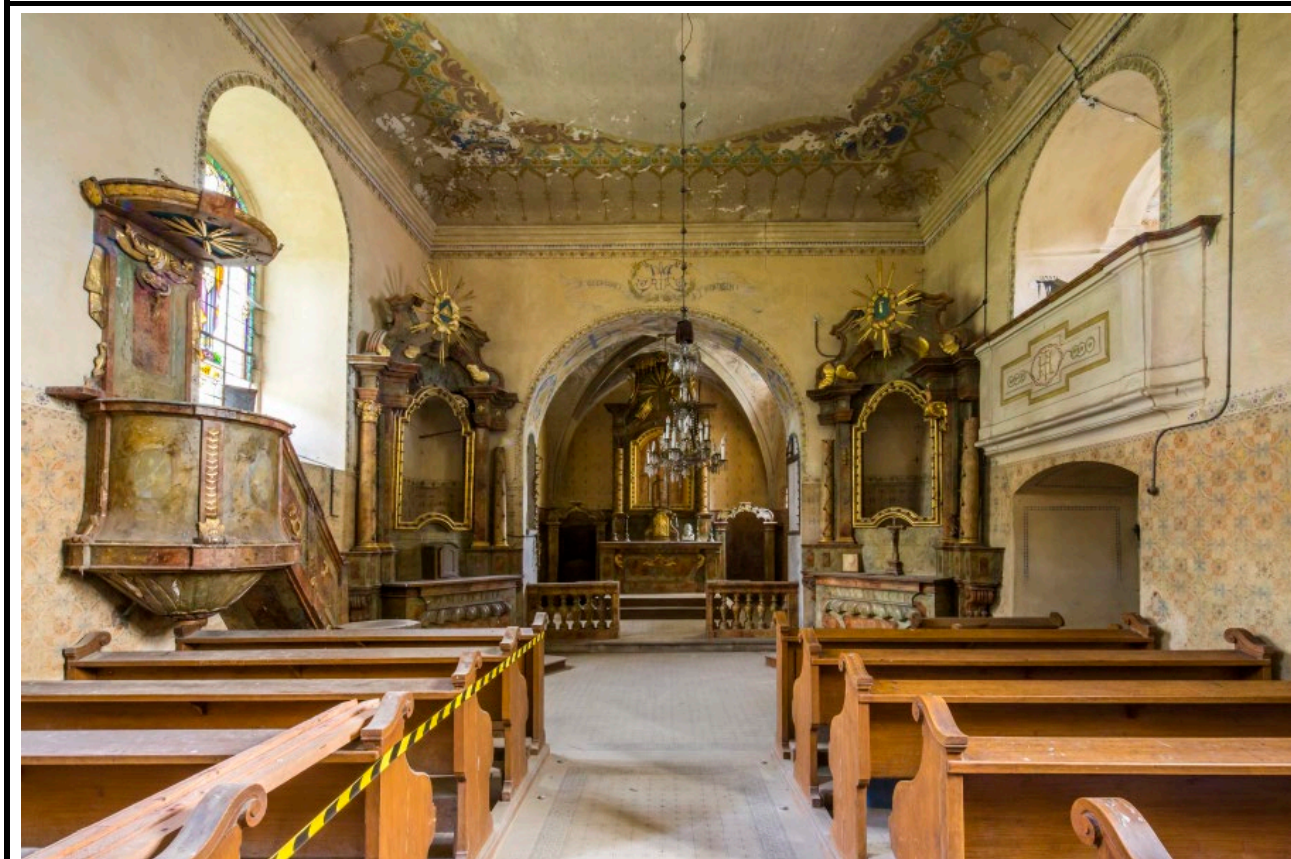
Celkový pohled od severu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od severozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Pohled do interiéru lodi směrem k západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Pohled do interiéru lodi směrem k východu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

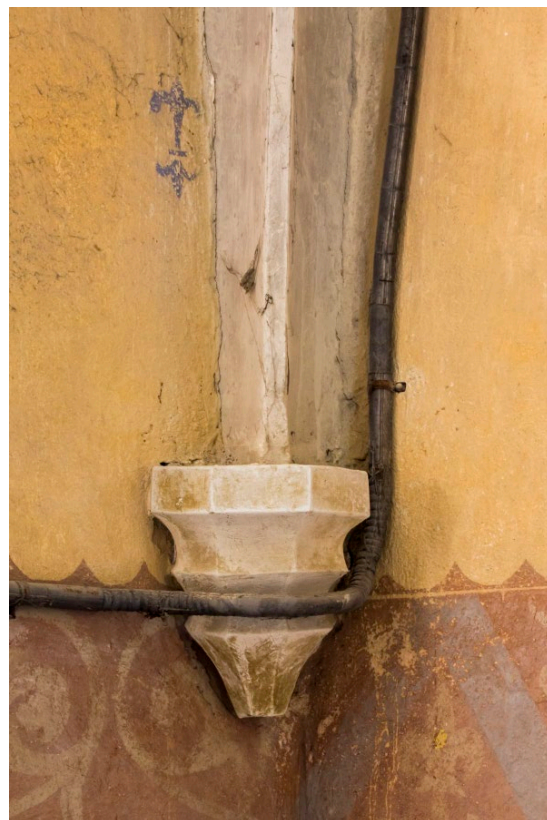
Vítězný oblouk s průhledem do presbytáře od západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Klenba presbytáře v pohledu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail severozápadní konzole presbytáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail jihozápadní konzole presbytáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail jihovýchodní konzole presbytáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail severovýchodní konzole presbytáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail svorníku klenby presbytáře. Detail severozápadní konzole presbytáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Nika severní stojky vítězného oblouku v pohledu od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail hvězdy v konše niky severní stojky vítězného oblouku. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Jižní stěna podvěží v pohledu od severu. Foto: Lucie Radová 2012.

Východní stěna podvěží v pohledu od západu. Foto: Lucie Radová 2012.

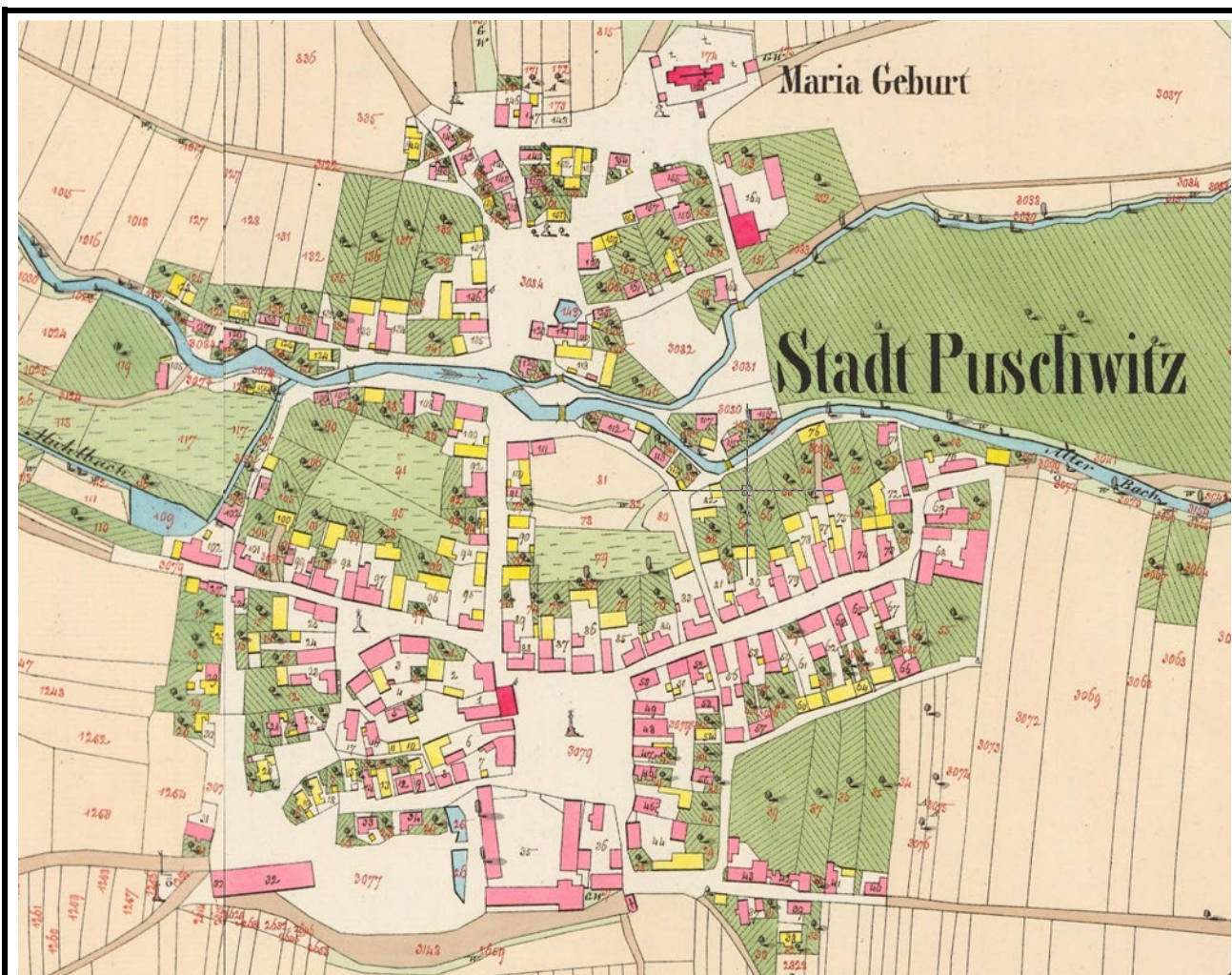
Pohled do krovu nad lodí od západu s průhledem do krovu nad presbytářem. Foto: Jaroslav Skopec 2019.

Celkový pohled na jeden ze dvou zvonů ve 3. patře věže. Foto: Jaroslav Skopec 2019.

Celkový pohled na druhý zvon ve 3. patře věže. Foto: Jaroslav Skopec 2019.

Buškovice na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

Detail kostela na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

Celkový pohled od severovýchodu. Foto: 1962, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sig. 5584.

Jižní průčelí lodi v pohledu od jihovýchodu. Foto: 1962, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sig. 5585.

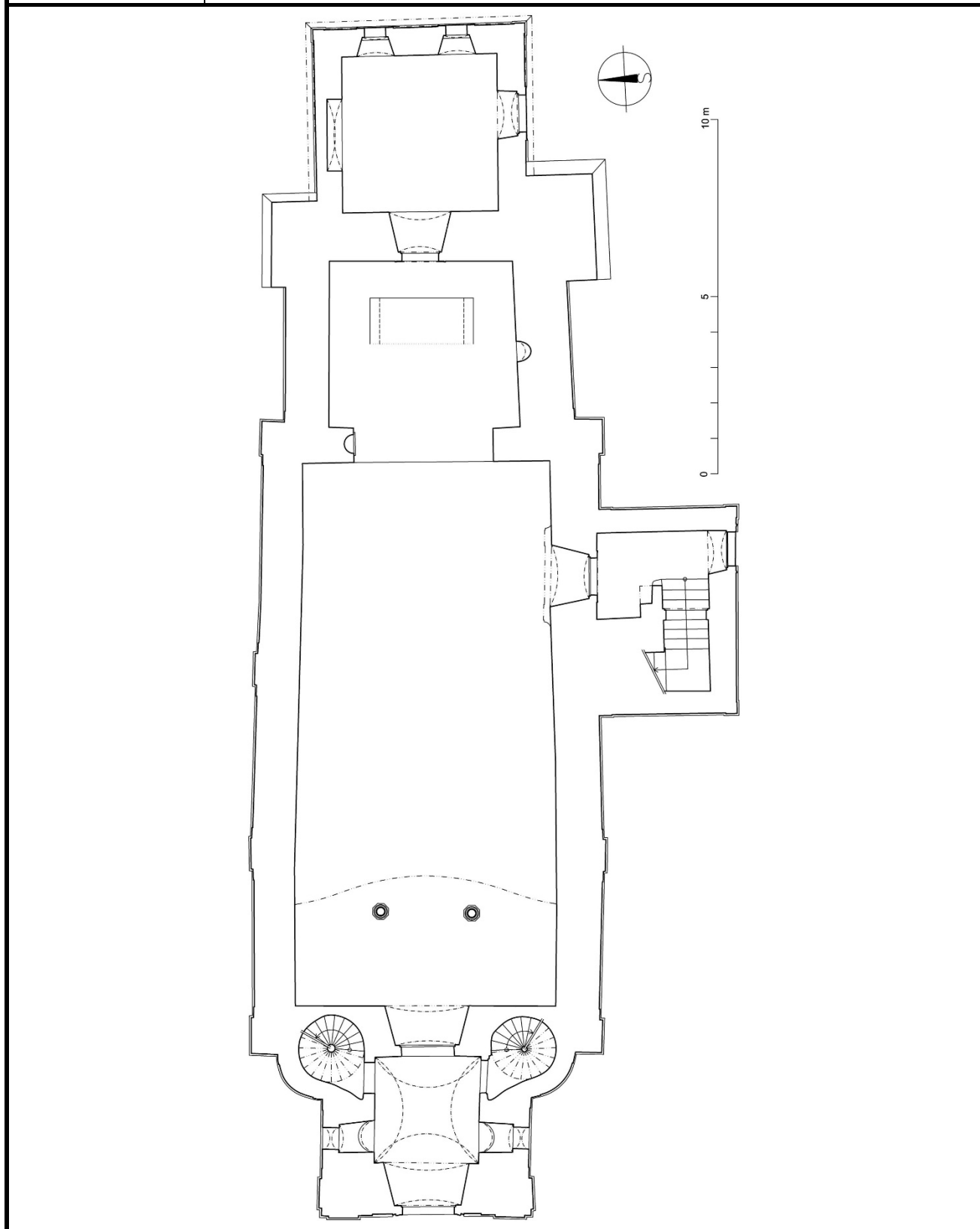

Věž v pohledu od jihozápadu. Foto: 1963, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sig. 9078.

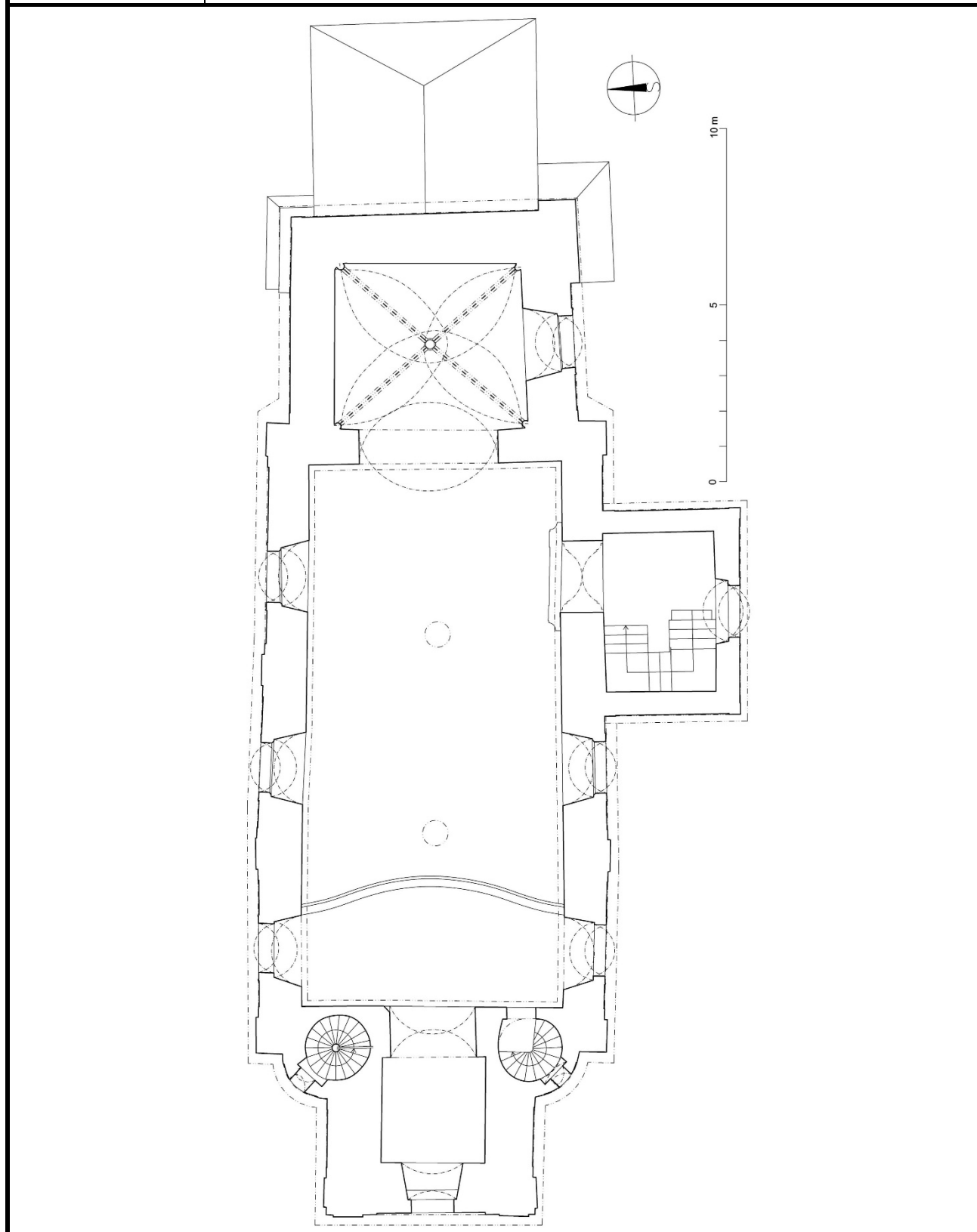

Celkový pohled od severovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sig. 95930.

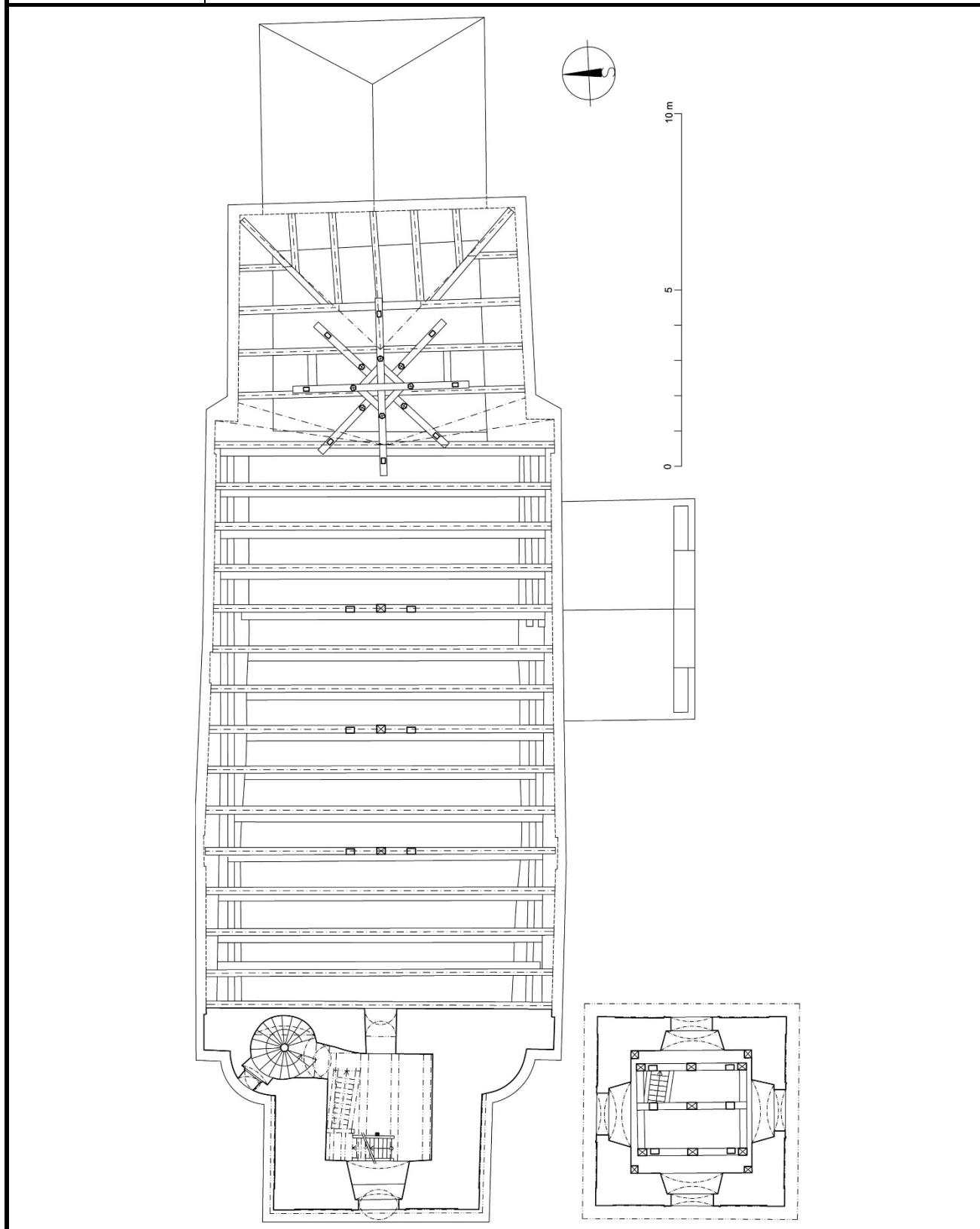
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož	Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie.		
Popis:	Půdorys na úrovni přízemí věže.		

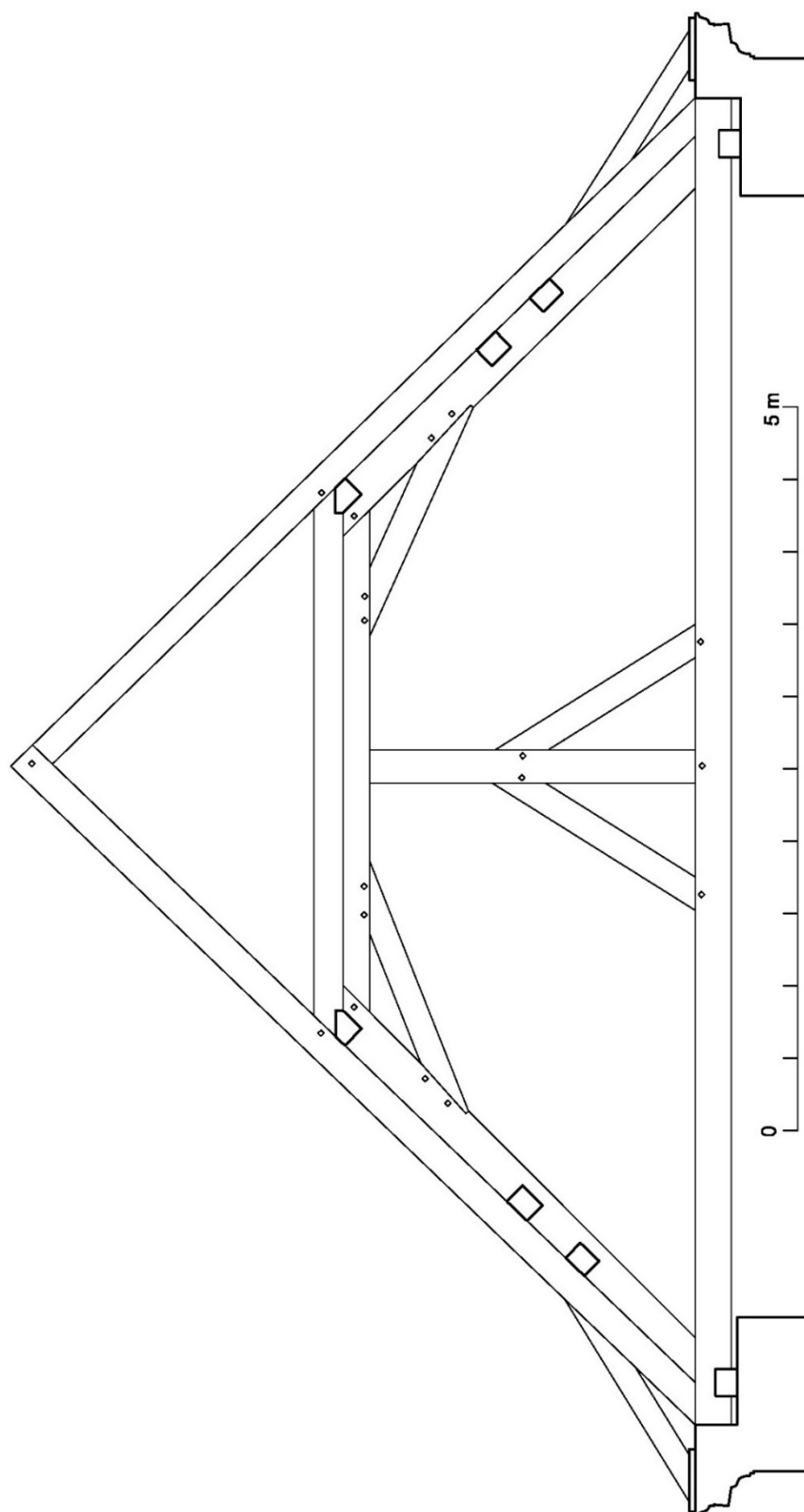
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož	Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie.		
Popis:	Půdorys na úrovni 1. patra věže.		

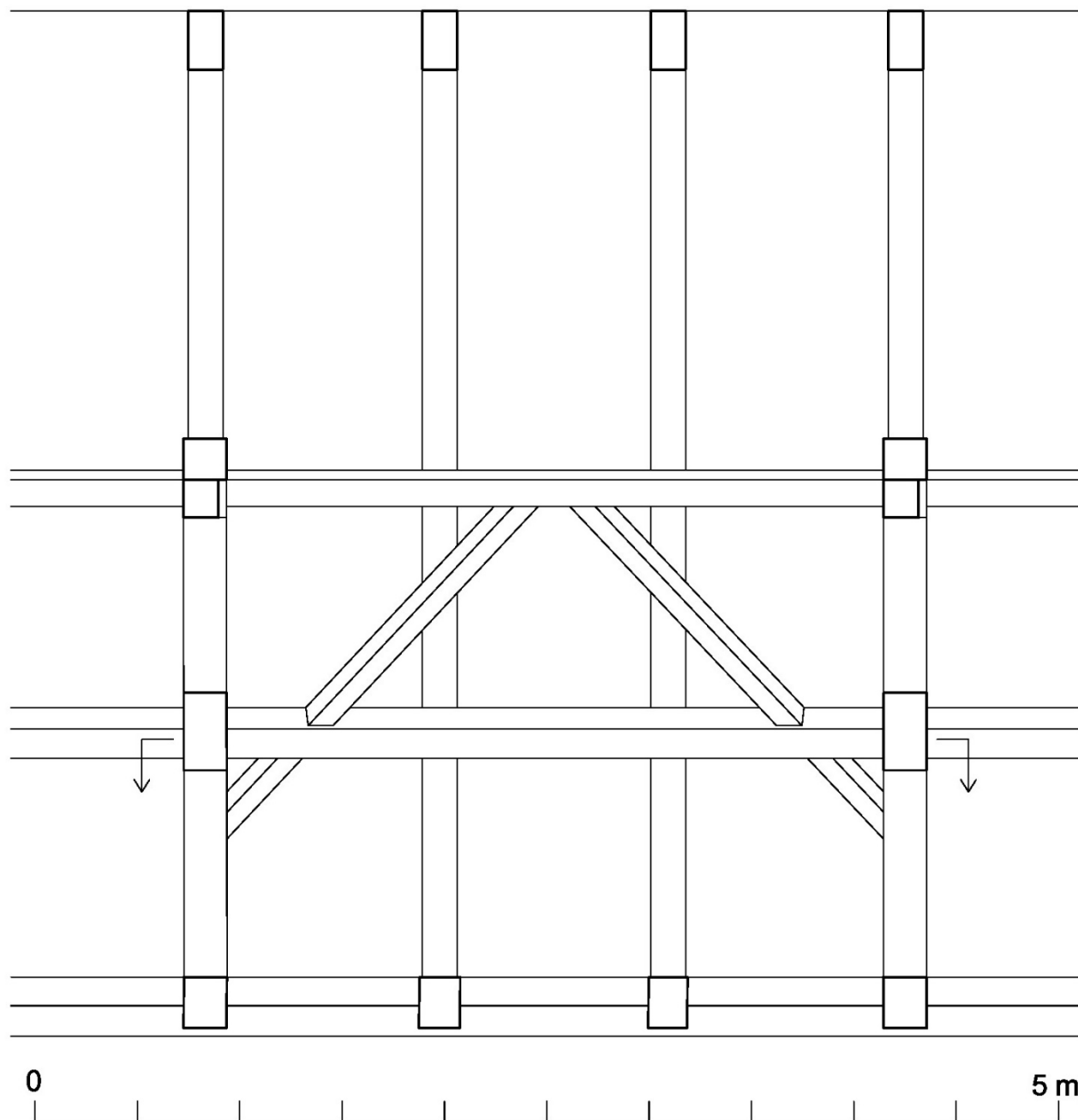
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Půdorys na úrovni 2. a 3. patra věže.		

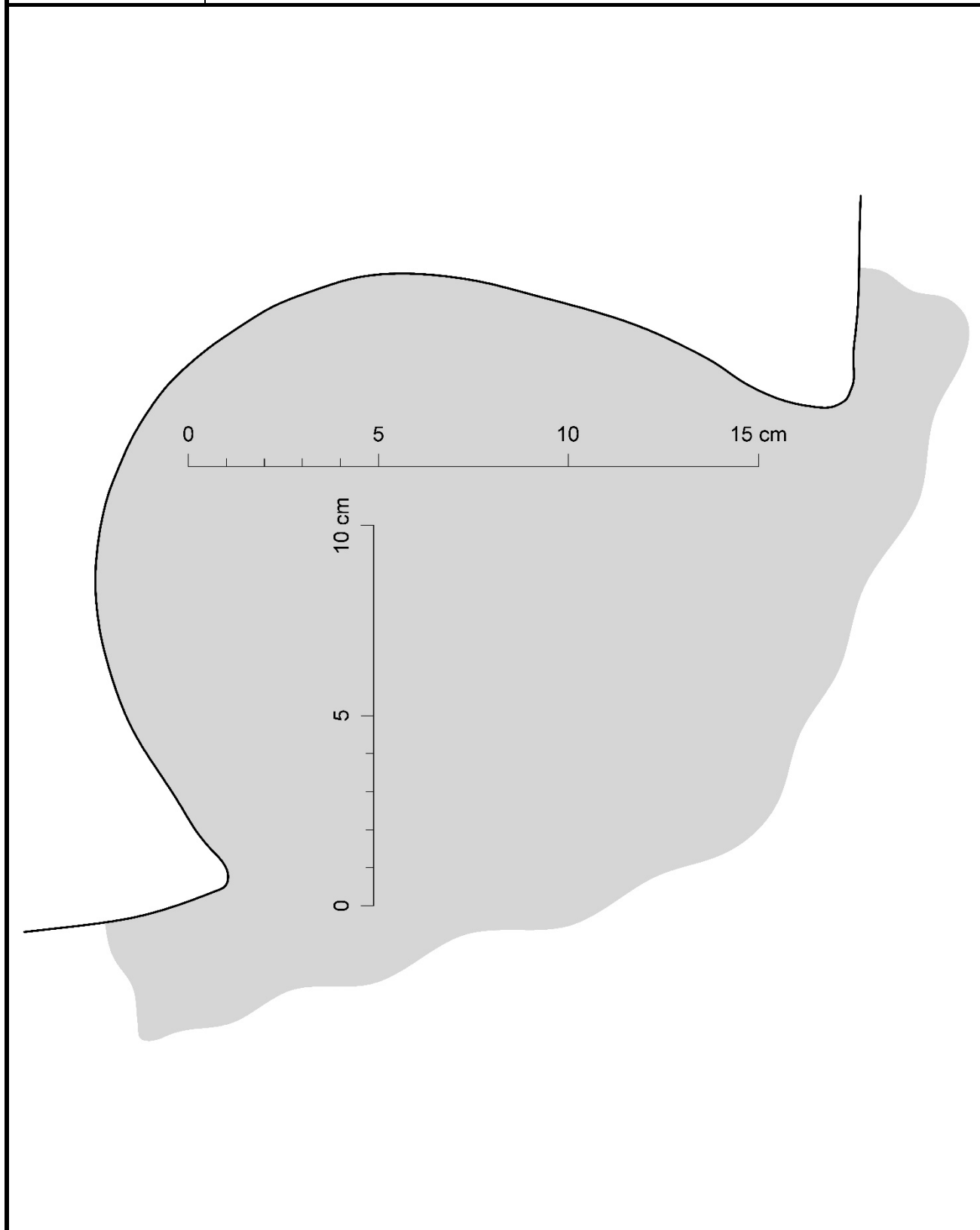
Autor zaměření:	Miroslav Nový	Rok:	2019-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.		
Popis:	2. plná příčná vazba od západu nad lodí s pohledem od západu.		

Autor zaměření:	Miroslav Nový	Rok:	2019-20
Kresba:	Jaroslav Skopec, Hana Ptáčková	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.		
Popis:	Podélná vazba krovu nad lodí mezi 2. a 3. plnou vazbou od západu s pohledem k severu.		

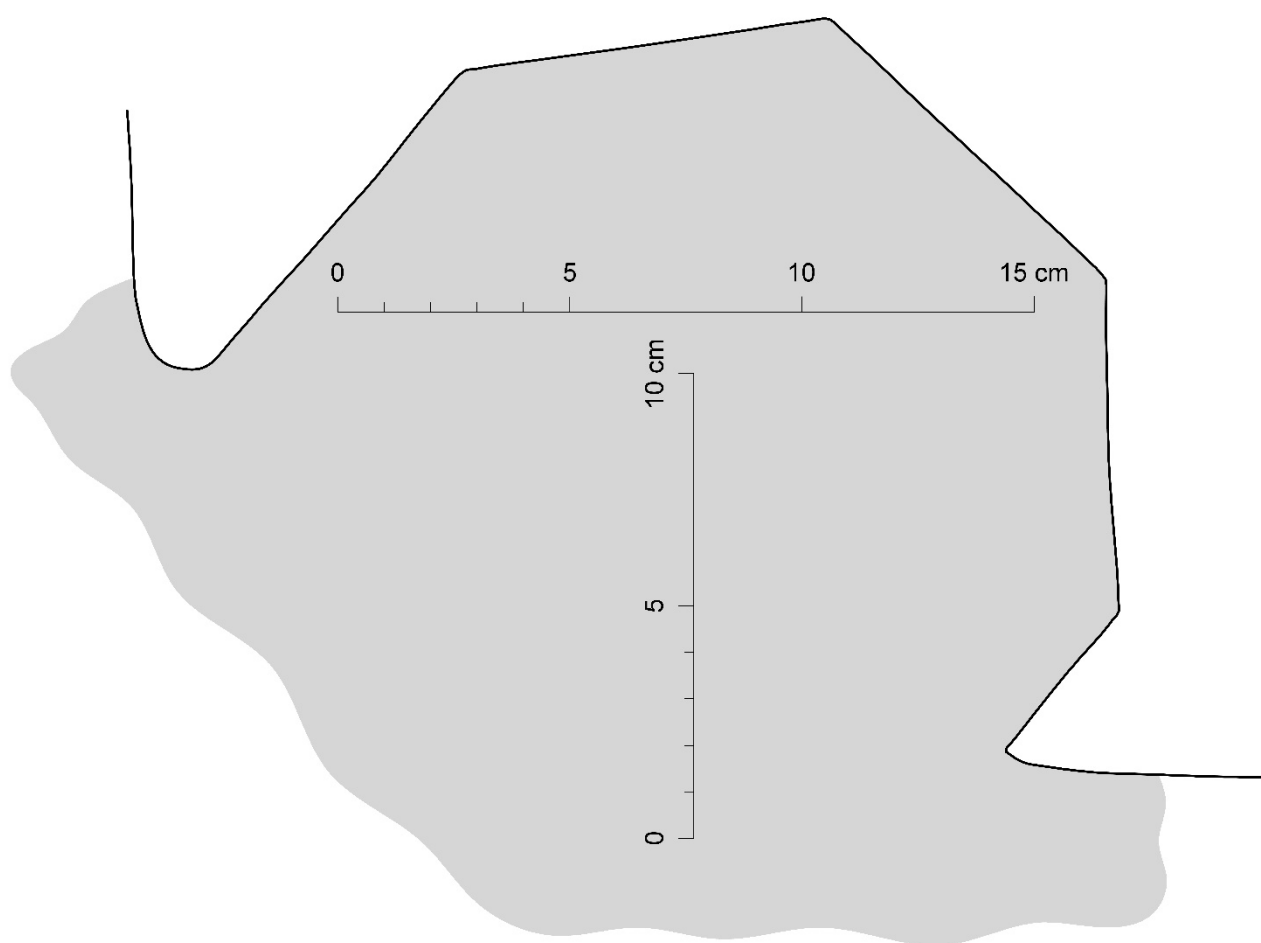
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Horizontální profil jihovýchodní konzole presbytáře.		

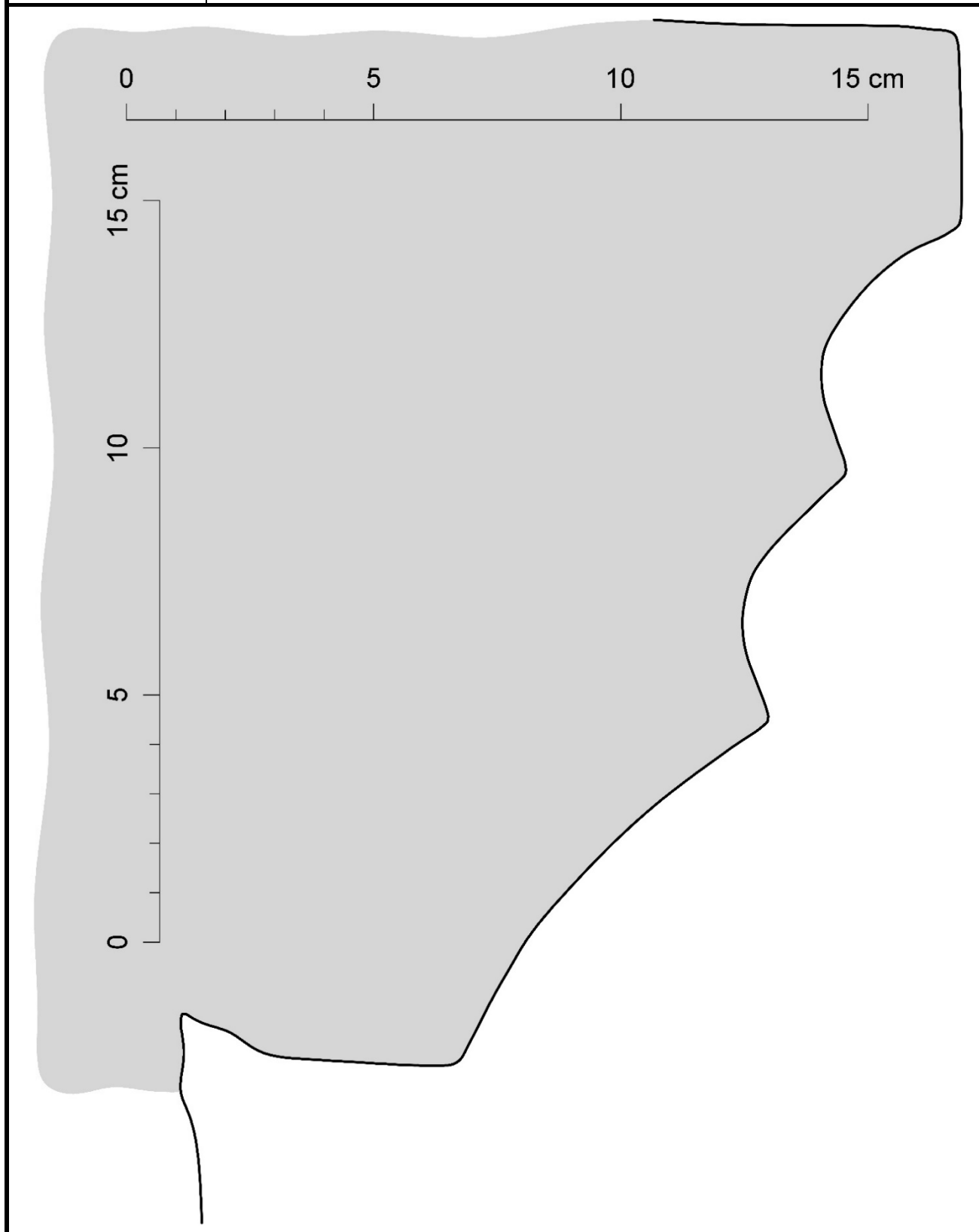
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Horizontální profil severovýchodní konzole presbytáře.		

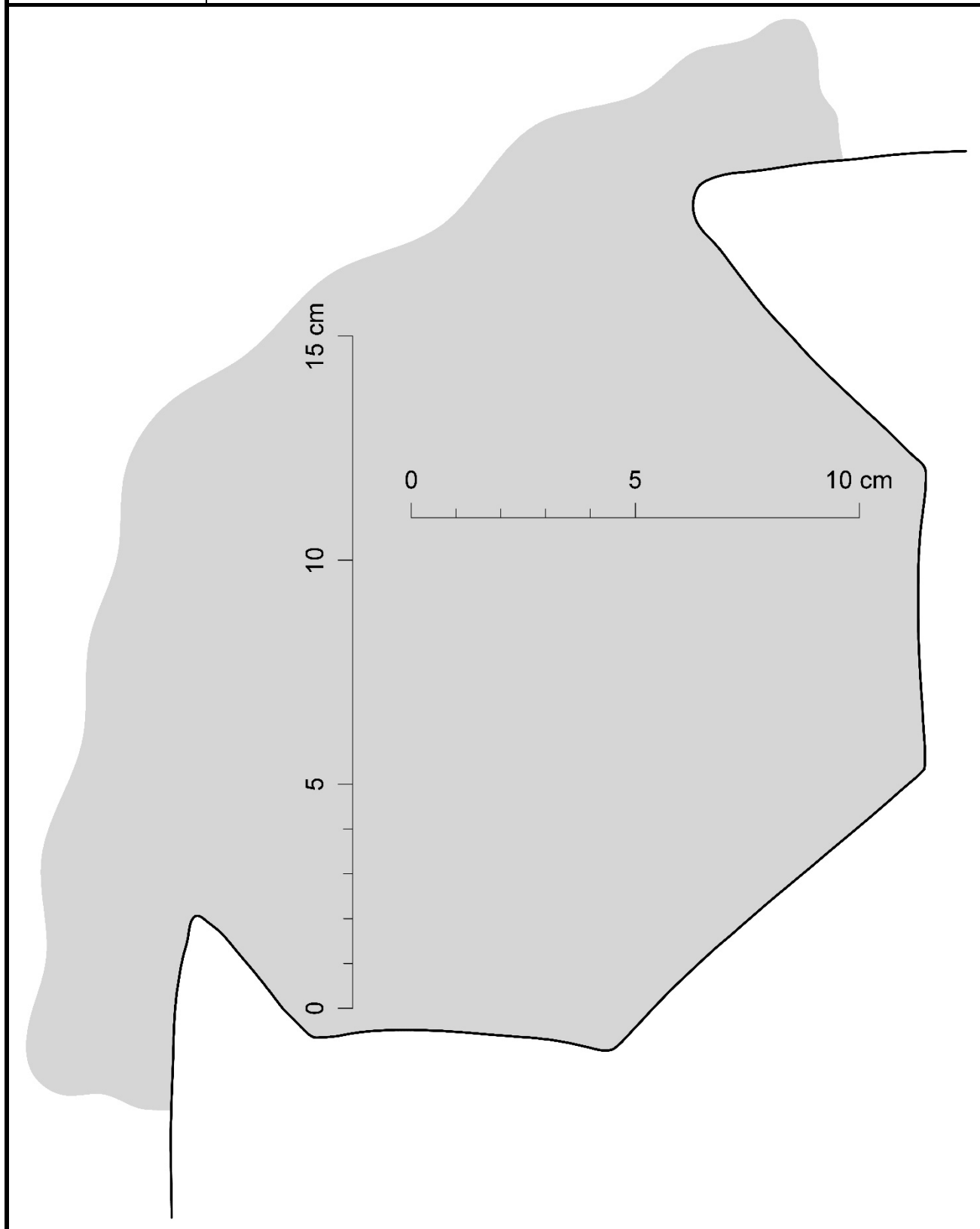
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Horizontální profil jhozápadní konzole presbytáře.		

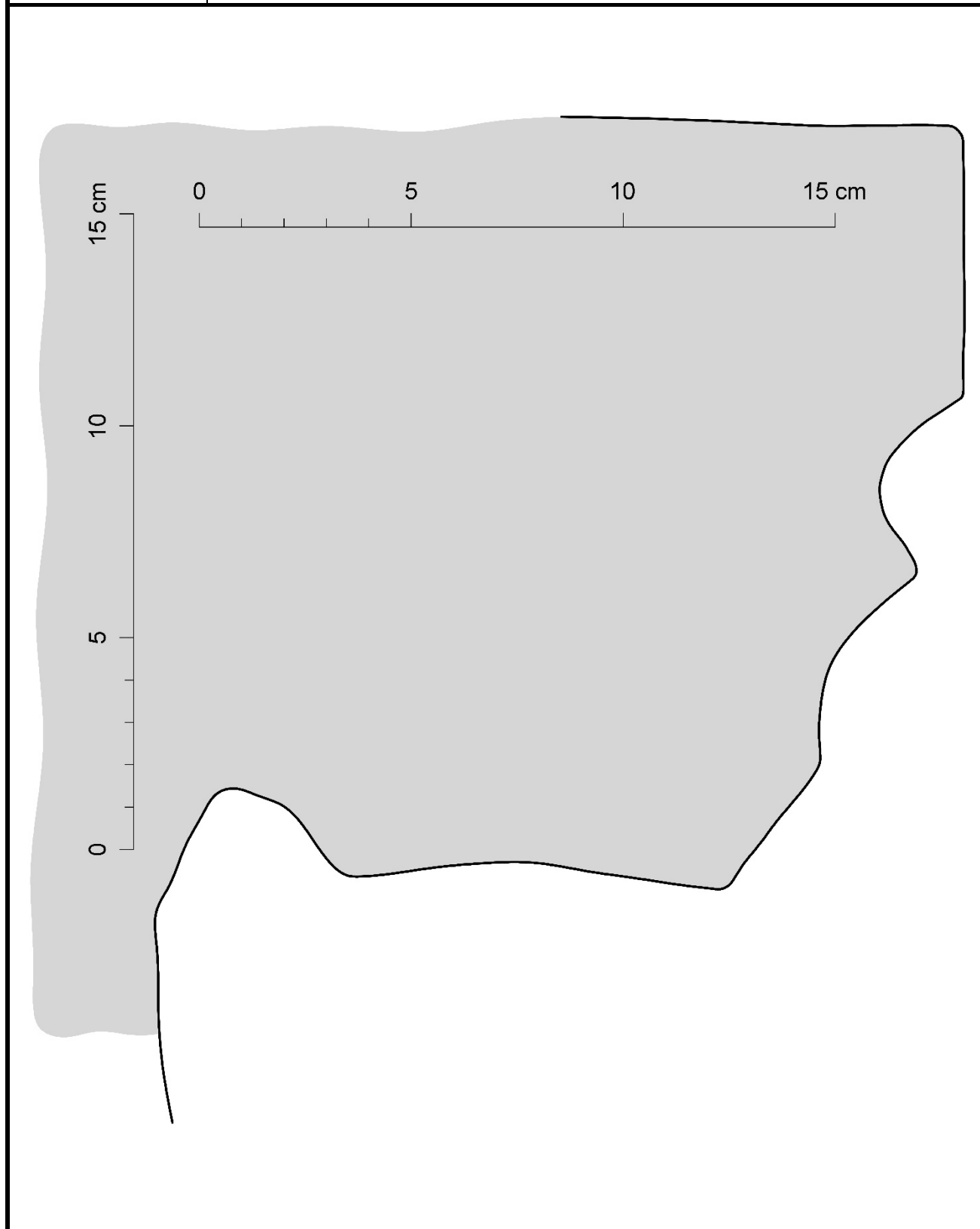
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Vertikální profil jihozápadní konzole presbytáře.		

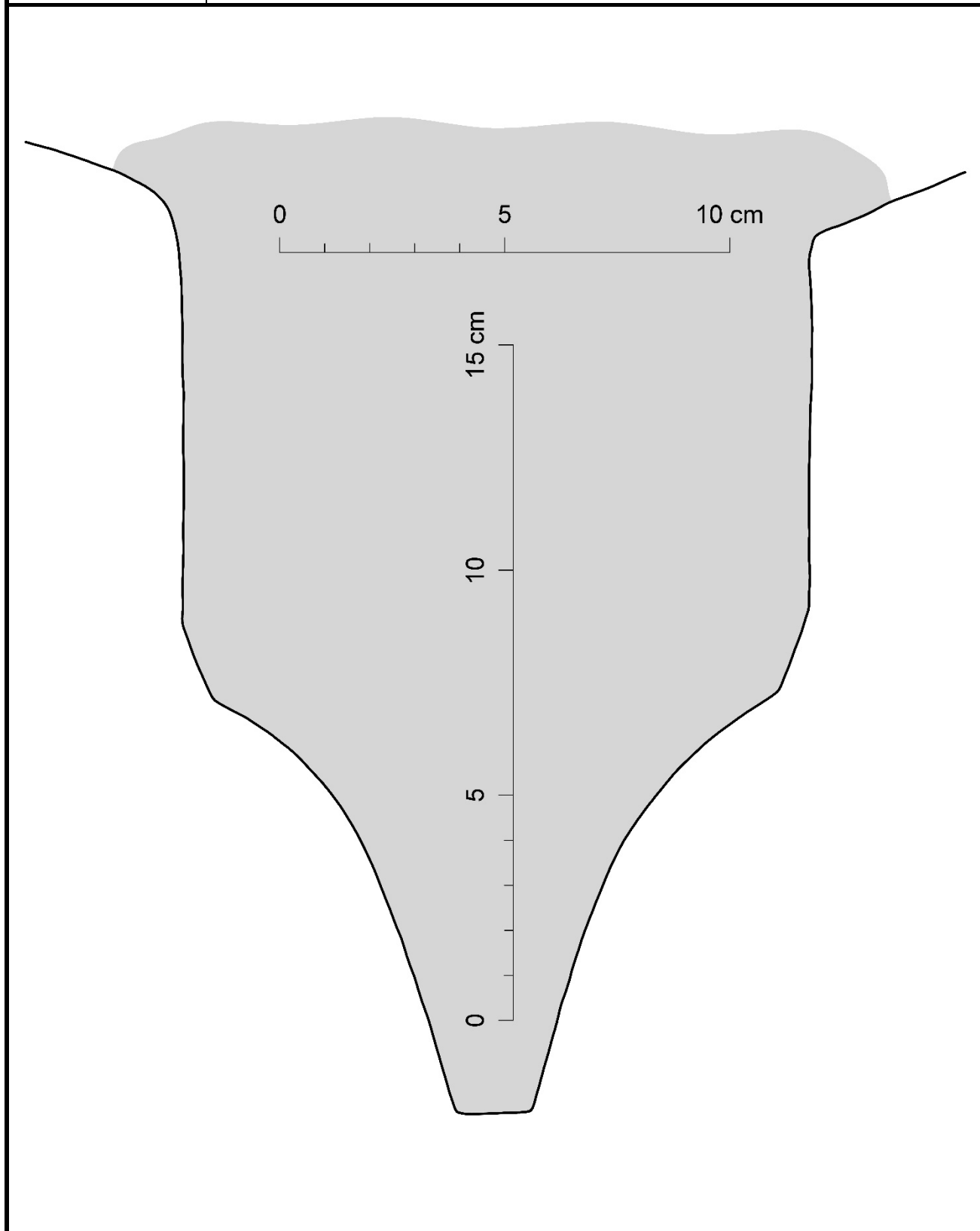
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Horizontální profil severozápadní konzole presbytáře.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2020
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Vertikální profil severozápadní konzole presbytáře.		

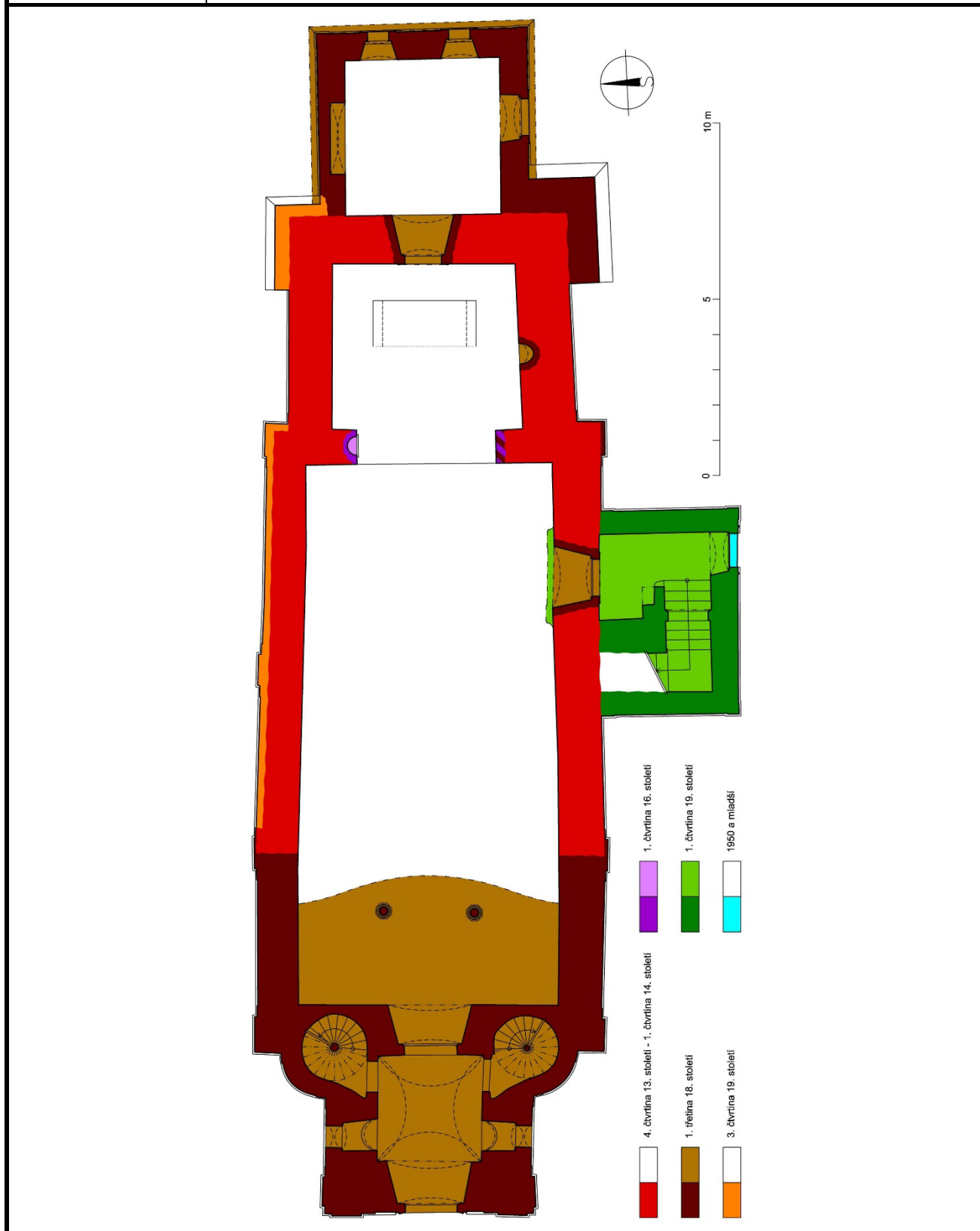
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2012
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil žebra klenby presbytáře.		

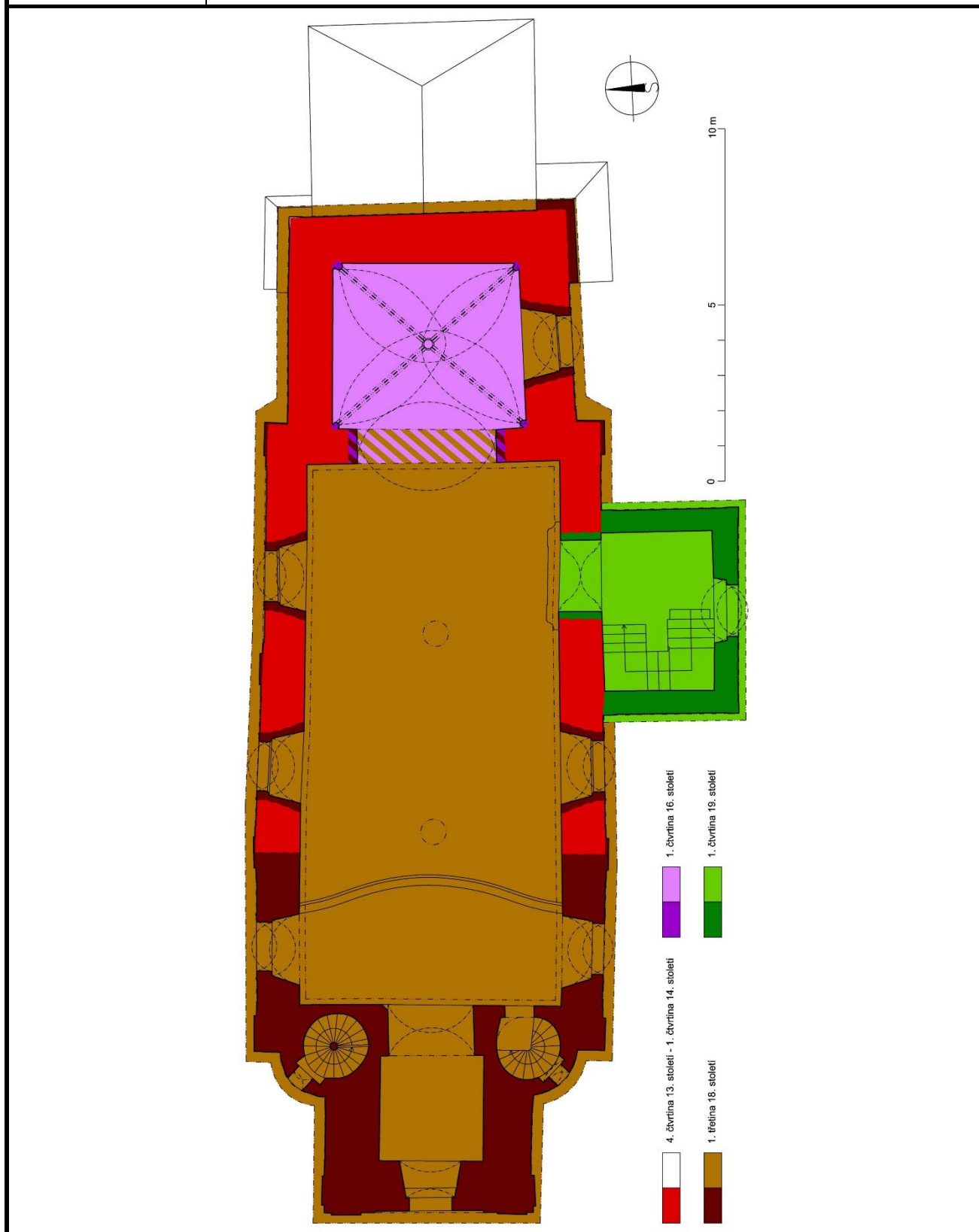
Autor zaměření:	Tomáš Brož	Rok:	2012
Kresba:	Tomáš Brož	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil severní stojky západního portálu věže.		

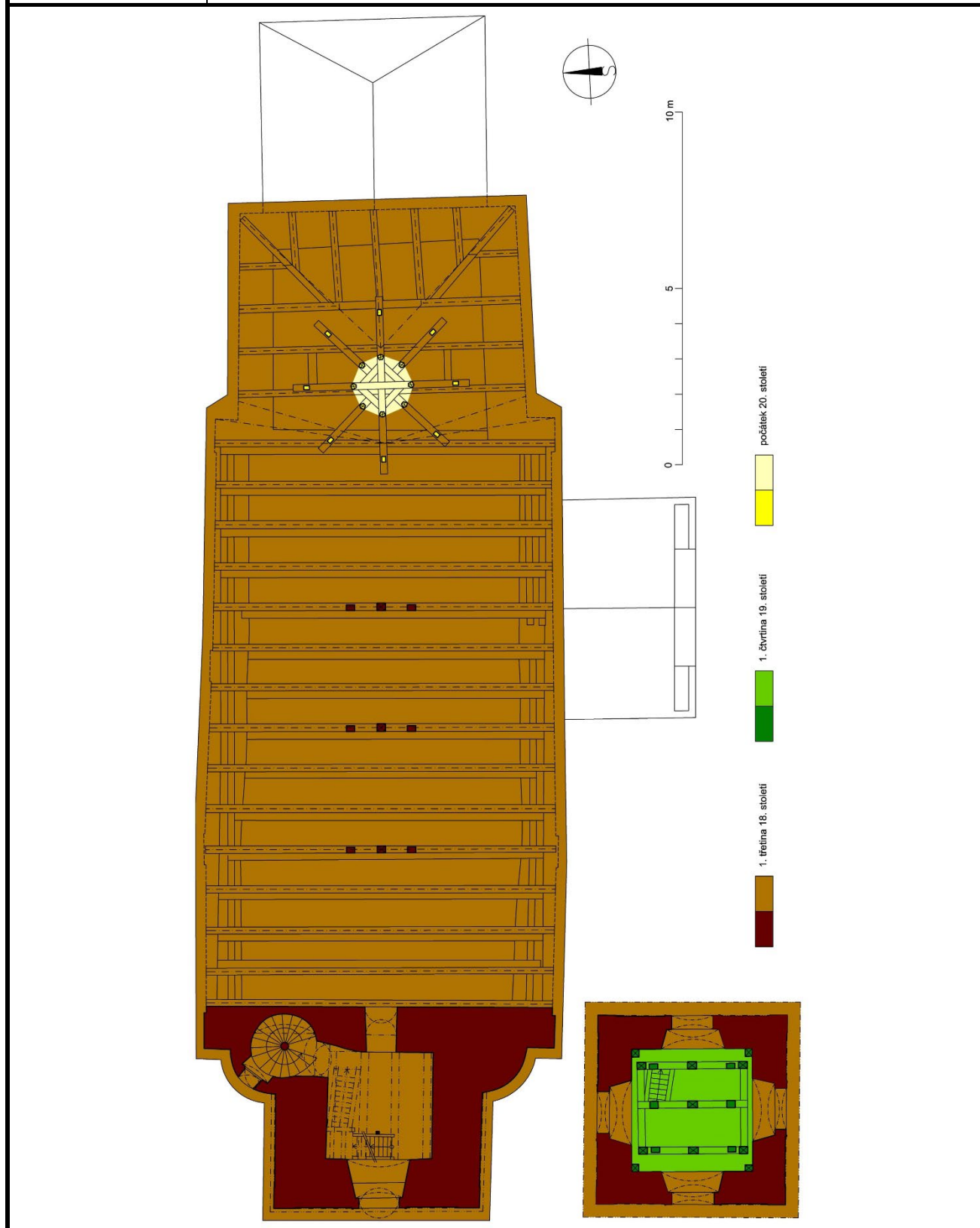
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož		Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec	
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie.			
Popis:	Půdorys na úrovni přízemí věže.			

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož		Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec	
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie.			
Popis:	Půdorys na úrovni 1. patra věže.			

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2012-20
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice, vícenímková fotogrammetrie.		
Popis:	Půdorys na úrovni 2. patra věže.		

objednal	J. Skopec	kraj / okres	Ustecký / Louny	nadměřská výška	
adresa		obec	Buškovice	zeměpisná šířka	
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka	
e-mail		číslo popisné		zpracoval	Skopec J.
datum odběru	24. 7. 2019	objekt	kostel Narození Panny Marie	datoval	Kyncl T.

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	pocet letok /běl	datum skácení
1					A	krov nad lodí	S pásek 2. plně vazby od Z		Y6460	smrk	43	1714+
2					A	krov nad lodí	vazný trám 1. plně vazby od V		Y6461	smrk	57	1711+
3					A	krov nad lodí	10 J. krokev od Z		Y6462	smrk	34	1715/16
4					A	krov nad presbytářem	Z vzpěra zavětrování S strany		Y6463	smrk	41	1715/16
5					A	krov nad presbytářem	J pásek 2. plně vazby od V		Y6464	smrk	40	1716 1
7					A	krov nad presbytářem	táhl nad vítězným obloukem	2x	Y6466	dub	56 / 8	-
6					A	sanktusník	vzpěra ondřejského kříže mezi Z a V sloupkem	+ foto 55	Y6465	borovice	63	1907/08
A		AA			A	sanktusník	SV prahový trám	foto 50-52	Y6467	borovice	92	1908/09
B		AA			A	sanktusník	V prahový trám	foto 53-54	Y6468	borovice	80	1908/09
		AAA			A	sanktusník						
8					A	2. patro věže	2. stropní trám od S		Y6469	borovice	137	1799/00
13					A	strop zvonového patra	Z stropní trám		Y6474	smrk	53	1799 1
9					A	zvonová stolice	SV sloupek štenýře		Y6470	borovice	148	1798/99
10					A	zvonová stolice	vzpěra ondřejského kříže v S poli štenýře		Y6471	borovice	103	1797/98
11					A	krov věže	ondřejská vzpěra mezi SZ-JV sloupky štenýřů		Y6472	smrk	54	1800/01
12					A	krov věže	S sloupek vnitřního štenýře		Y6473	borovice	149	1799/00
Y64buskovice-kostelIP1						Y6465+67+68					92	1908
Y64buskovice-kostelIP2						Y6468+69+70+71+73					149	1795
Y64buskovice-kostelIPC1						Y6460+61+62+63+64					71	1715
Y64buskovice-kostelIPC2						Y6472+74					55	1800
bo-ce05 x PI1						7,75; 8,38; 76,1%; 92;						
bo-ce05 x PI2						9,59; 8,91; 65,8%; 149;						
sm-ce05 x PC1						5,83; 6,04; 64,8%; 71;						
sm-ce05 x PC2						5,39; 6,59; 74,5%; 55;						

Archivní rešerše – středověk

Dějiny lokality	
Dějiny kostela	
Prameny a literatura	

Archivní rešerše – novověk

Dějiny lokality	
Dějiny kostela	
Archivní prameny	
Literatura	